

נבואות, מסרים ומדע - ההשקפה היהודית

האם על האדם לחפש משמעות באירועים
אקראיים שמתרחשים בחייו? האם
ההתקדמות המדעית מאתגרת את האמונה
בה? ואגב - האם אפשר לקפוץ לירח?

חוברת למרצה

תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

פרשת ויגש

THE
SHLUCHIM
OFFICE

לתרומות והקדשות, צרו קשר: jewishinsights@shluchim.org

Published and Copyright 2021 by
Shluchim Office International
816 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213
718.221.0500

5782 - 2021

נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד הולצברג
שלוחי הרבי במומבאי, הודו

תוכן השיעור:

5. א. עלילות הנביא יחזקאל.....

לאחר מיתת שלמה המלך פוצלה ממלכת ישראל לשניים, יהודה וישראל – פיצול שנמשך מאות שנים. בהפטרת פרשת השבוע נאמר ליחזקאל לכתוב "יהודה" ו"אפרים" על מקלות עץ ולקרב אותם יחד, ולאחר מכן, כאשר יישאל על כך, לנבא, שיבוא יום שה' יאחד את הממלכות (מקור 1).

שואל הרבי: מדוע היה צורך לחכות עד שעם ישראל יישאל לפשרו של המיצג, ורק אז לומר את הנבואה?

הרבי מבהיר, כי עצם השימוש במיצגים גשמיים היו דבר נפוץ אצל הנביאים. כפי שמסביר הרמב"ן (מקור 2) הייתה זו צורה של הגשמת הנבואה. הנבואה יכולה להשאר בתחום הרוחניות ולא לרדת לעולם, והמיצג הגשמי מבטיח את התגשמות הנבואה.

אך מדוע לחכות עם הנבואה עד שבני ישראל ישאלו לפשר המיצג של הנביא?

סיפור דומה קרה עם יחזקאל (במקור 3), בו הקב"ה אומר לו שלא להתאבל על מות אשתו, וכשבני ישראל ישאלו לפשר הדבר, לנבא להם את חורבנה הממשמש ובא של ירושלים, ועל שהם לא יוכלו להתאבל על האבדן.

גם כאן נשאלת השאלה: מדוע בני ישראל בטוחים שבמעשיו המוזרים של הנביא טמון מסר אליהם?

9. ב. המסר המוצפן.....

הבעל-שם-טוב לימד כי כל מה שאדם רואה או שומע משמש כהוראה בעבודת ה'. הרבי מסביר, שהסיפורים הללו הם מקור ההוראה הזו. כאשר היהודים ראו שיחזקאל מתנהג בצורה מוזרה, הם הבינו מיד שטמון בכך מסר עבורם.

זו הוראה חשובה לשבוע זה, אומר הרבי, בעקבות הצלחת משימת החללית אפולו 8 להקיף את הירח. ברור שהאירוע משמש כהוראה.

ראשית, חשוב להבהיר שהנחיתה על הירח אינה עומדת בסתירה לנוסח קידוש הלבנה לפיו אדם אינו יכול לגעת בירח (מקור 4). ברור מההקשר שהתפילה מדברת על אדם שעומד על פני הארץ, ואז אינו יכול ליגע בירח. ולפיכך השאלה בכלל איננה מתחילה.

אך חשוב מכך, ההתקדמות המדעית המדהימה הזו אינה עומדת בסתירה לאמונה; למעשה, היא אף מחזקת אותה. ההישגים המדהימים של המוח האנושי וההבנה המעמיקה יותר בגודלו ועוצמתו של החלל החדש והעצום שנפתח לפנינו, מחזקים את יכולתנו להרהר ולהעמיק בגדלות ה'.

פתיחה

רבים מכירים את תורת הבעל שם טוב, שכל דבר שקורה בעולם הוא בהשגחה פרטית. אך ישנה תורה נוספת שאולי קצת פחות ידועה, שכל דבר שאדם רואה ושומע, זה בהשגחה פרטית, ולכן ברור שהוא צריך ללמוד מכך משהו...

בחלקה הראשון של השיחה, הרבי מבאר שהתורה הזאת מבוססת על סיפורים מפורשים בסיפורי התנ"ך. בחלק השני של השיחה, הרבי מתייחס למשימה של אפולו 8 שהתרחשה אז, ונותן לנו דוגמא איך ליישם את תורת הבעל שם טוב, ולומד מכך הוראה לחיינו בעבודת ה'.

א. עלילות הנביא יחזקאל

רקע:

ממלכת ישראל המאוחדת הייתה ממלכה בה היו מאוגדים שלושה עשר שבטי ישראל תחת שלטון אחד בארץ ישראל, והתקיימה במשך כמאה שנים, בשנים 879 - 796 לפנה"ס, ממשחת שאול למלך ועד להתפלגות הממלכה.

הפילוג התרחש לאחר מות שלמה המלך כאשר עלה בנו רחבעם לכיסא המלוכה. בני ישראל ביקשו הקלה מעול המיסים הכבד ששרר בתקופת אביו כתמורה להכרתם במלכותו, אך בניגוד לעצת יועציו הזקנים שדגלו בהפחתת המיסים כרצון העם, דחה רחבעם את בקשתם. הדבר נתן את האות למתנגדי בית דוד ובראשם ירבעם בן נבט, למרווד במלכות רחבעם. בעקבות זאת, בסביבות שנת 928 לפני הספירה, התפלגה הממלכה לשתיים - ממלכת ישראל וממלכת יהודה.

ממלכת ישראל הורכבה מבני עשרת השבטים - אפרים, זבולון, יששכר, אשר, נפתלי, דן, מנשה, ראובן, גד, וחלק מבני שבט לוי, וביתה היתה בתחילה בשכם, ולאחר מכן בשומרון. ממלכת יהודה הורכבה משבט יהודה ושבט בנימין אשר נותרו נאמנים לבית דוד, ובירתה היתה ירושלים.

בין ממלכת ישראל לממלכת יהודה התנהלו במשך מאתיים שנה יחסים משתנים: לעיתים בריתות ולעיתים מלחמות.

מקור 1 יחזקאל, פרק ל"ז, פסוקים ט"ו ואילך

יחזקאל הנביא מתאר כיצד הקב"ה ציווה עליו לנבא לבני ישראל על איחוד הממלכות בעתיד – בביאת המשיח. הוא מספר בפרוטרוט מה בדיוק נתבקש לומר ולהציג.

וַיְהִי דְבַר־ה' אֵלַי לֵאמֹר. וְאַתָּה בְּוָאֲדָם קַח־לָךְ עֵץ אֶחָד וּכְתַב עָלָיו לַיהוָה וְלִבְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲבֵרוּ וְלָקַח עֵץ אֶחָד וּכְתוּב עָלָיו לְיוֹסֵף עֵץ אֶפְרַיִם וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל חֲבֵרוּ. וְקָרַב אִתָּם אֶחָד אֶל־אֶחָד לֵךְ לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ לְאַחַדִּים בְּיַדְךָ.

מצודת דוד

וְקָרַב אִתָּם. תְּקַרְב הַעֲצִים זֶה אֶל זֶה, לְהִיּוֹת נִרְאִים לְךָ כְּאֵלוּ הַמָּה חֲתִיכֹת עֵץ אֶחָד. וְהָיוּ לְאַחַדִּים בְּיַדְךָ. כְּשִׁיְהִיוּ עֲדָנוּ בְּיַדְךָ יִתְחַבְּרוּ יַחַד עַל פִּי גִס וְיִהְיוּ חֲתִיכָה אַחַת בְּאַמַּת.

וְכַאֲשֶׁר יֹאמְרוּ אֵלַיךְ בְּנֵי עַמֶּנּוּ לֵאמֹר הֲלוֹא־תִגִּיד לָנוּ מִה־אֵלֶּה לָךְ. דַּבֵּר אֲלֵהֶם כֹּה־אָמַר ה' אֱלֹהִים הִנֵּה אֲנִי לֹקֵחַ אֶת־עֵץ יוֹסֵף אֲשֶׁר בְּיַד־אֶפְרַיִם וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל חֲבֵרוּ וְנִתְתִּי אִתָּם עָלָיו אֶת־עֵץ יְהוּדָה וְעֲשִׂיתֶם לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ אֶחָד בְּיַדְךָ. וְעֲשִׂיתִי אִתָּם לְגוֹי אֶחָד בְּאַרְצָא בְּהָרֵי יִשְׂרָאֵל וּמְלֶכֶךְ אֶחָד יִהְיֶה לְכֻלָּם לְמֶלֶךְ וְלֹא יִהְיוּ עוֹד לְשְׁנֵי גוֹיִם וְלֹא יִחַצּוּ עוֹד לְשֵׁתִי מִמְּלָכוֹת עוֹד. וְעַבְדֵי דָוִד מְלֶכֶךְ עָלֵיהֶם וְרוּעֵה אֶחָד יִהְיֶה לְכֻלָּם וּבְמִשְׁפָּטִי יֵלְכוּ וְחֻקוֹתַי יִשְׁמְרוּ וְעָשׂוּ אִתָּם.

להמתין שישאלו

בהפטרות פרשתנו¹ מסופר, שהקב"ה אמר ליחזקאל לנבא, את איחוד העם היהודי, - הגם שאז הם היו מחולקים לשתי חלוקות: יהודה ויוסף, שהיו שתי ממלכות נפרדות, ולכל אחת היה מלך בפני עצמו, ובאופן שהיו מנגדים זה לזה, כך, שעל פי שכל לא היה מקום שיוכלו להתאחד -

ה' אמר לו לקחת שתי חתיכות עצים, ולכתוב על עץ אחד 'יהודה' ועל העץ השני 'אפרים', ולאחד אותם בידי - "והיו לאחדים בידך". וכשהיהודים ישאלו "הלוא תגיד לנו מה אלה לך", תאמר להם: הקב"ה ציווה עלי לעשות זאת, בכדי להראות ששתי המלוכות של יהודה ויוסף יתאחדו.

וצריך להבין: למה שונה נבואה זו מכל שאר הנבואות, שבכל הנבואות נצטוו הנביא מיד לומר את הנבואה לבני ישראל, ואילו כאן נאמר לו רק ליקח העץ כו', ורק כאשר בני ישראל ישאלו לפשר הדבר ("וכאשר יאמרו אליך בני עמך לאמר הלא תגיד לנו מה אלה לך"), אזי יאמר להם את הנבואה?

אחיזה בגשמיות

ולהעיר: הציווי "קח לך עץ וגו'" כשלעצמו - מצינו דוגמתו בכמה וכמה נבואות שהקב"ה צוה לנביא לעשות איזו פעולה, כדי שתהיה אחיזה בגשמיות כו', וכידוע שהנבואה מצד עצמה יכולה להשאר ברוחניות בלבד, מבלי שתומשך למטה בגשמיות, וזוהי התועלת שבעשיית פעולה גשמית בקשר לנבואה, שאז יש לנבואה אחיזה בגשמיות, ועל ידי זה מבטיחים שהנבואה תומשך למטה בגשמיות (כמבואר הענין בדברי הראשונים²).

מקור 2 רמב"ן על בראשית פק' י"ג, פסוק ו'

הרמב"ן מסביר מדוע נביאים רבים קישרו את נבואתם עם מיצגים גשמיים. (ומביא שתי דוגמאות)

וְדַע כִּי כָּל גְּזִירַת עִירִיו, כְּאֲשֶׁר תֵּצֵא מִכַּח גְּזִירָה אֶל פּוֹעֵל דְּמִיוֹ, תִּהְיֶה הַגְּזִירָה מִתְקַיֶּמֶת עַל כָּל פְּנִיָּם. וְלָכֵן יַעֲשׂוּ הַנְּבִיאִים מַעֲשֵׂה בְּנֵבוּאוֹת.

כְּמֵאמַר יְרֵמְיָהוּ שְׂצֻנָּה לְבְרוּךְ:

(ויאמר ירמיהו אל־שְׂרָיָה: כְּבֹאֵךְ בְּכֹל וְרֵאִיתָ וְקִרְאתָ אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְאָמַרְתָּ: ה'! אַתָּה דִּבַּרְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה לְהַכְרִיתוֹ, לְבִלְתִּי הָיוֹת־

(1) יחזקאל לו, טו ואילך.
(2) ראה דרשות הר"ן דרוש ב. רמב"ן לך לך יב. ו. לבוש על הרקאנטי לך לך שם.

בו יושב למאדם ועד-בהמה, פיי-שממות עולם תהיה. והיה פכלתך לקרא
את-הספר הזה, תקשר עליו אבו והשלכתו אל-תוך פרת. ואמרת: ככה
תשקע בבל ולא-תקום, מפני הרעה אשר אנכי מביא עליה.

וכן ענין אלישע בהניחו זרועו על הקשת:

(ויאמר לו אלישע: קח קשת וחצים, ויקח אליו קשת וחצים. ויאמר
למלך ישראל: הרבב ידך על-הקשת, וירכב ידו. וישם אלישע ידיו על-
ידי המלך. ויאמר: פתח החלון קדמה, ויפתת. ויאמר אלישע: ירה!
ויור. ויאמר: חץ-תשועה לה, וחץ תשועה בארם. והפית את-ארם
באפק עד-פלה. ויאמר: קח החצים! ויקח. ויאמר למלך-ישראל: הך-
ארצה! ונך שלש-פעמים, ונעמד. ויקצה עליו איש האלקים, ויאמר:
להכות חמש או-שש פעמים, אז הפית את-ארם עד-פלה! ועתה, שלש
פעמים תכה את-ארם):

מצודת דוד

להכות חמש וכו'. הנה לך להכות חמש וכו', ואז היית מכלה את ארם.

<< הרבי

אמנם, מצד ענין זה נוגע שתהיה (מלבד הנבואה) גם הפעולה ד"קח לך עץ גו", כדי
שתהיה אחיזה בגשמיות כו', אבל עדיין אינו מובן מדוע היה הציווי על הפעולה ד"קח
לך עץ גו" בלבד (ללא תוכן הנבואה), ורק כאשר בני ישראל ישאלו "מה אלה לך", אזי
יאמר להם את תוכן הנבואה.

מדוע יהודים חושבים שכל דבר קשור אליהם?

ענין זה בולט יותר בנבואה נוספת של יחזקאל הקשורה עם עשרה בטבת (שחל בשבוע
זה):

מקור 3 יחזקאל, פרק כ"ד, פסוק ט"ו ואילך

נבואת יחזקאל ליהודי בבל על מצור ירושלים ועל החורבן העתידי

ויהי דבר-ה' אלי לאמר. בן-אדם הנני לקח ממך את-מחמד עיניך במגפה,
ולא תספד ולא תבכה ולוא תבוא דמענתך. האנק דם מתים, אבל לא-תעשה.
פארך חבוש עליך, ונעליך תשים ברגליך, ולא תעטה על-שפם, ולחם אנשים
לא תאכל.

ואדבר אליהעם בבקר, ותמת אשתי בערב, ואעש בבקר פאשר צויתי.
ויאמרו אלי העם: הלא-תגיד לנו מה-אלה לנו כי אתה עשה.

ואמר אליהם: דבר-ה' היה אלי לאמר. אמר לבית ישראל: כה-אמר ה'
אלוקים: הנני מחלל את-מקדשי, גאון עזכם מחמד עיניכם ומחמל נפשכם,

וּבְנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר עִזְבֹתֶם, בְּחָרֵב יִפְלוּ. וְעֲשִׂיתֶם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי. עַל־
שִׁפְסָם לֹא תַעֲטוּ, וְלֶחֶם אֲנָשִׁים לֹא תֹאכְלוּ. וּפְאָרְכֶם עַל־רֵאשֵׁיכֶם, וְנַעֲלִיכֶם
בְּרִגְלֵיכֶם. לֹא תִסְפְּדוּ וְלֹא תִבְכּוּ, וְנִמְקַתֶּם בְּעִוְנֹתֵיכֶם, וְנִהְמַתֶּם אִישׁ אֶל־אָחִיו.
וְהָיָה יְחִזְקָאֵל לְכֶם לְמוֹפֶת, כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה תַעֲשׂוּ בְּבוֹאָהּ. וַיִּדְעֶתֶם כִּי אֲנִי ה'
אלוקים.

מצודת דוד

וְעֲשִׂיתֶם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְגו'. וְזֶהוּ לְפִי שְׁאִין לְנֶהֱג מְנַהֵג אֲבָלִים, אֲלֵא
בְּמִקּוֹם שֵׁשׁ מְנַחְמִים. אֲבָל אִזְ יִהְיוּ כָּלָם אֲבָלִים, וְאִם כֹּן מִי יִנַּחֵם אֶת מִי?

<< הרבי

מסופר ביחזקאל³, שהנביא יחזקאל וכל היהודים שגרו אז בבל, לא ידעו שירושלים נתונה במצור, והקב"ה סיפר זאת ליחזקאל בנבואה, ואמר לו "הנני לוקח ממך מחמד עיניך וּגו'", וציווה אותו שלא ינהג במנהגי אבילות. כשהיהודים שאלוהו מדוע אינו נוהג מנהג אבילות, הוא ענה להם שזהו משום שירושלים נתונה במצור ועומדת להיחרב וכו'.

ובענין זה בולטת יותר שאלת בני ישראל "הלא תגיד לנו מה אלה לנו", כי:

הפעולה ד"קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה . . ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים גו'" - אינה ענין פרטי שנוגע ליחזקאל עצמו, שהרי להיותו כהן, אינו לא משבט יהודה ולא משבט אפרים, ולאידך גיסא, היו כהנים הן בממלכת יהודה והן בממלכת אפרים. ועל כרחך צריך לומר, שזהו ענין כללי שנוגע לכל בני ישראל, ולכן מובנת שאלת בני ישראל: "הלא תגיד לנו מה אלה לך" (מה הרמזים הללו עלינו?), כיון שהבינו שזהו ענין שנוגע אליהם;

מה שאין כן בנוגע למאורע שיחזקאל לא נהג אבילות - הרי זה ענין ששייך להנהגתו הפרטית של יחזקאל, ואף על פי כן, שואלים הם (לא על ההנהגה שלו, מדוע אינו נוהג דיני אבילות, כיון שישנו חיוב "הוכח תוכיח"⁵, אלא) "הלא תגיד לנו מה אלה לנו כי אתה עושה". ולכאורה: כיון שהם אומרים בעצמם שזהו ענין ש"אתה עושה", מהי שאלתם "מה אלה לנו" - מניין להם שצריך להיות בזה איזה רמז גם בנוגע אליהם?

(7) קדושים יט, יד.

(5) כד. טו ואילך.
(6) פרש"י עה"פ.

ב. המסר המוצפן

<< הרבי

אך ענין זה קשור עם מאמר הבעל שם טוב⁶ שכל דבר שיהודי רואה או שומע הרי זה הוראה בעבודת ה'.

ובהקדמה - שיש ענינים שלא נתגלו במשך אלפי שנים, עד שבא הבעל שם טוב והבאים אחריו וגילו זאת בתורת החסידות, ולאחרי שגילו זאת, אזי רואים שזהו הפירוש בפסוק מפורש, ועד לפירוש הפשוט.

ועל דרך זה בנידון דידן - שזהו הפירוש בפסוקים הנזכרים לעיל (ויש לומר, שענין זה הוא המקור לתורת הבעל שם טוב הנזכר לעיל):

כאשר בני ישראל ראו שיחזקאל לוקח שני עצים וכו', הבינו, שיש בזה הוראה עבורם בעבודת ה', ולכן שאלו "הלא תגיד לנו מה אלה לך"; ועל דרך זה בנבואה הקשורה עם עשרה בטבת, שכאשר ראו את הנהגתו של יחזקאל, שאלו "הלא תגיד לנו מה אלה לנו", שכן, זהו טבעו של יהודי, שכאשר רואה דבר מסויים, יודע שזהו הוראה בעבודתו.

וכאן רואים איך שיכולים ללמוד מתורת הבעל שם טוב לא רק ענינים טפלים, אלא גם ענינים עיקריים.

לאחר שהרבי לימד את תורת הבעל-שם-טוב, לפיה, כל דבר שיהודי רואה או שומע יש בו הוראה עבורו, וחידש שמקור התורה הזאת הוא בעצם בתנ"ך עצמו (בשני הנבואות הנ"ל של יחזקאל). בהמשך לכך, התייחס הרבי לאירוע מרגש שהתקיים באותו שבוע ולמד ממנו הוראות לחיים.

ועניין זה נוגע גם להתוועדות זו:

ישנו מאורע חדש שאירע בשבוע זה, אירוע מפתיע ובלתי רגיל כלל - שהצליחו לטוס למרחק גדול ביותר ולהגיע עד קרוב ללבנה, והקיפו אותה הן מהצד האפל והן מהצד המואר, וצילמו תמונות, ואחר כך הצליחו לחזור לארץ, ולנחות בזמן ובמקום המדוייק כפי שתיכננו מראש.

אפולו 8 הייתה המשימה המאווישת השלישית בתוכנית אפולו להנחתת אדם על הירח, והראשונה בהיסטוריה האנושית שעזבה את מסלולו ושדה כבידתו של כדור הארץ, נכנסה לשדה כבידתו של גוף שמימי אחר והשלימה את מסעה עם נחיתתה בכדור הארץ.

(6) ראה כתר שם טוב בהוספות סרכ"ג ואילך. וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).

שלושת אנשי הצוות: פרנק בורמן, ג'יימס לוול הבן וויליאם אנדרס הם בני האדם הראשונים שזכו לראות את צידו המרוחק של הירח.

ב-24 בדצמבר, בשידור ישיר לטלוויזיה אמר ויליאם אנדרס: "אנו מתקרבים כעת לזריחת הירח, ולכל האנשים מאחור על כדור הארץ, לצוות אפולו 8 יש מסר שאנחנו רוצים להעביר אליכם: 'בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ...' וכך המשיכו אנשי הצוות להקריא את עשרת הפסוקים הראשונים של ספר בראשית.

במהלך המשימה, כאשר חזרה החללית מעבר לירח ויצרה שוב קשר עין עם כדור הארץ, צילם הצוות את התמונה המפורסמת של זריחת הארץ מעל אופק הירח.

כהכרה על הישגם של אנשי הצוות, שהיו הראשונים לצאת מתחום כוח המשיכה של כדור הארץ ולהיכנס לתחום כוח המשיכה של גוף שמיימי אחר, נבחרו שלושת אנשי הצוות כאנשי השנה של המגזין TIME לשנת 1968.

ועל פי האמור לעיל שכל דבר שרואים או שומעים יש בו הוראה בעבודת ה', הרי מובן שכן הוא גם בנוגע למאורע ה"ל" - שלא זו בלבד שיסתכלו על זה בתור "נסיון", היינו, שזהו דבר שיכול להפריע ולבלבל מעבודתו, ואף על פי כן מתגבר על זה כו', אלא עוד זאת, שיכולים לנצל ענין זה גופא באופן שעל ידו יתוסף בעבודת ה'..

במשך ההתוועדות, ביאר הרבי כמה נושאים מרתקים שניתן ללמוד מהאירוע. מפאת קוצר היריעה, נסתפק בהבאת שניים קצרים. אתם מוזמנים לקרוא את השיחה במקור ולקבל את התמונה הכללית.

האם נחיתה על הירח מהווה אתגר ליהודי המאמין?

ולכל לראש - יש להתייחס לאלו שמאורע זה גרם אצלם לבלבול כו':

יש מי שפנה אלי במכתב-שאלה, שמאורע זה הוא בסתירה לנוסח שאומרים בקידוש לבנה: "איני יכול לנגוע בך", שכן, אף שלעת-עתה עדיין לא נגעו בלבנה, אלא הגיעו רק בקירוב מקום, הרי במשך הזמן (מחר או מחרתיים או לאחרי י"ב חודש) יגיעו גם לזה, ובמילא, צריכים לשנות את הנוסח... ואם כבר צריכים לשנות, אזי מתעוררת שאלה על כל העניין...

מקור 4 סידור, סדר קידוש לבנה

בְּרוּךְ עֲשֶׂךָ, בְּרוּךְ יוֹצֵרְךָ, בְּרוּךְ בּוֹרֵאֲךָ, בְּרוּךְ קוֹנֵךְ.

כְּשֶׁם שְׂאֵנִי רוֹקֵד כְּנִגְדְּךָ וְאֵינִי יָכוֹל לְנַגֵּעַ בְּךָ, כִּי לֹא יוּכְלוּ כָּל אוֹיְבֵי לְנַגֵּעַ בִּי לְרַעָה.

תִּפְלַעְלִיָּהֶם אֵימָתָה וּפְחַד בְּגִדְלֵךְ זְרוּעֵךְ יִדְמוּ כְּאֶבֶן. כְּאֶבֶן יִדְמוּ זְרוּעֵךְ בְּגִדְלֵךְ וּפְחַד אֵימָתָה עֲלֵיהֶם תִּפְלַעְלֵם.

<< הרבי

ובכן: במחילת כבודו הרם, אינו יודע כלל פירוש הדברים: לא נאמר כאן שאין יכולת לאדם לנגוע בלבנה, אלא הפיסקא "איני יכול לנגוע בך" היא בהמשך ל"כשם שאני רוקד כנגדך ואיני יכול לנגוע בך", היינו, שבשעה שאני רוקד כנגדך איני יכול לנגוע בך על ידי רקידה זו!

וברור הדבר, שגם עתה (לאחרי שהגיעו בקירוב מקום ללבנה), כאשר יהודי זקן מדלג שלשה דילוגים בעת קידוש לבנה, אינו יכול לנגוע בה!

ואם כן, שאלה הנ"ל היא עם-הארצות, ולא עוד אלא שהיא גם היפך השכל; לא מצינו בשום מקום שאין ביכולת האדם להגיע ללבנה, או אפילו לכוכבים שמרוחקים יותר ממנה.

התקדמות המדע מחזקת את האמונה

אבל באמת, לא די בכך שמתייחסים לזה בתור נסיון שצריך להתגבר עליו, אלא יכולים וצריכים לנצל ענין זה גופא לעבודת ה':

לאחרי מאורע זה, יכולה להיות ההתבוננות ב"מה רבו מעשיך ה'" ו"מה גדלו מעשיך ה'" [כולל גם הענין דחידוש הבריאה והשגחה פרטית באופן תמידי] באופן נעלה יותר, ובמילא נעשה על ידי זה חיזוק האמונה.

וכללות הענין בזה - שככל שניתוסף ב"מה רבו מעשיך ה'" ו"מה גדלו מעשיך ה'", ניתוסף יותר בהכרת גדולתו של הקב"ה, כי, כל מציאות הנברא ועניניו אינם אלא מהקב"ה, ואם כן, ככל שרואים יותר את גדלותו של הנברא, ניתוסף עוד יותר בהכרת גדולתו של הקב"ה.

ובפרטיות יותר:

(א) בנוגע לשכל האדם:

עד עתה העריכו את שכל האדם במדה פחותה, שחשבו שאין ביכולתו להגיע למעמד ומצב כזה (להתקרב אל הלבנה), ואדרבה: היו ראיות על פי שכל ומדע שזהו דבר כלתי אפשרי, שאי אפשר לנסוע במהירות גדולה כל כך, כיון שכלי הטיס עלול להישבר או להישרף וכו'; ואילו עתה נוכחו לדעת גודל מעלת שכל האדם, שביכולתו לפעול ענין כזה. וכיון שכן, הרי ניתוסף עוד יותר בגדולתו של הקב"ה, שברא אדם בעל שכל גדול כל כך!

(ב) בנוגע לענין שבו מתבוננים כדי לראות גדולת ה':

כתיב "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה", "כי אראה שמיד גו' ירח וכוכבים אשר כוננתה". וכיון שעתה נעשה הענין ד"שאו מרום עיניכם" באופן נעלה יותר, הרי גם הענין ד"ראו מי ברא אלה" הוא באופן נעלה יותר.

וכמ"ש הרמב"ם: "היאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים והגדולים ויראה מהם חכמתו שאין לה ערך ולא קץ וכו'". וכמבואר בדרושי חסידות (ובפרט בספר החקירה להצ"צ), שכל שמבינים יותר בגודל מעלת הבריאה, כמודגש גם בהריבוי עד לאלפי אלפים וריבוא רבבן וכו', אזי רואים יותר את האיין-ערוך והבלי גבול של הקב"ה, שאפשר להשיג זאת רק באופן של ידיעת השלילה כו'.

וכפי שרואים במוחש, שאינו דומה מלך על מדינה קטנה למלך על מדינה גדולה, שמעלתו גדולה הרבה יותר, ועל אחת כמה וכמה בנוגע למלך מלכי המלכים, שהוא מלך על מלכים כו', הרי זה בודאי באופן אחר לגמרי.

הרבי מסביר, שהתפתחות המדע לא רק שאינה מהווה סתירה ואתגר ליהודי המאמין, להיפך, היא מחזקת את האמונה.

כאשר מאמינים שהכל נברא וניתן מהקב"ה, הן שכל האדם והן כוחות הטבע האיתנים, אזי ככל שרואים את כוחו הגדול של שכל האדם שמצליח להתגבר על אתגרים עצומים ולהשיג הישגים מרחיקי לכת, למדים מכך על כוחו האיין-סופי של הבורא שברא את השכל הזה. ככל שמתקרבים יותר לירח ולומדים יותר על החלל, כך עומדים נפעמים מעוצמתו וגודלו של הטבע, ולמדים להעריך עוד יותר את גבורת הבורא שיצר את כל החלל הענק הזה.

משיחת שבת פרשת ויגש, ז' טבת, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תורת מנחם ה'תשכ"ט חלק ב' ע' 113

מה אנו יכולים ללמוד מכך?

ראשית, אנו צריכים לדעת את המציאות: שעל פי התורה, כל דבר שאנו רואים או שומעים, נושא בחובו מסר אלינו.

אך איך נדע ללמוד את המסר הנכון? במהלך השנים הרבי נתן כמה דוגמאות לכך. למשל:

באחת השנים, בסיום חודש תשרי, הגבאי ב770 הציע לרבי להתפלל בבית הכנסת הקטן למעלה, ולא בבית הכנסת הגדול למטה. כשהרבי שאל מדוע, הוא ענה משום שלמטה קר ומלוכלך... במהלך ההתוועדות הרבי סיפר זאת, ואמר שהעובדה שהגבאי אמר מילים כאלו, היא מסר מלמעלה, שגם לאחר חודש תשרי שלם, מלא בחגים ומועדים, עדיין המצב הרוחני שלנו הוא יקר

ומלוכלך... (ופרץ בבכי).

אך כמובן, שרק צדיקים יכולים ללמוד הוראות כאלו על סמך מילה שהם שומעים.

להלן דוגמא נוספת שהרבי דיבר עליה, שיותר פרקטית לכל אחד מאתנו:

על פי קבלה, הזמן הנכון לתת צדקה הוא במשך היום, ולא בלילה. אך באם מגיע עני ודופק אצלך בדלת ומבקש צדקה, זהו מסר מן השמים שאתה צריך עכשיו לתת צדקה.

לסיכום: כשאנו רואים משהו סביבנו, חיובי או שלילי, אנו צריכים לראות בכך מסר, ולנסות ללמוד מכך משהו חיובי לחיינו.